

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Hamishah humshe Torah

'im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be'er reḥovot 'al diķduķe Rashi ...
ye-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Leyi be-sof kol ḥelek

Sefer Shemot

Shelomoh ben Yitsḥak

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

CT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10060

אונקלוס

לאנָהָא קְרַבְּדָהּוֹן וְאִקְסֵר מִתְּכִלְדְּבָעֵל
דְּבָרָ קְרַבְּדָמְבוֹרִ קְרָלִ : כְּחַ וְאֲשֶׁר יִתְּ
עֲרַבְּיַתְּאָ גְּנָךְ וְתִפְךְ יִתְּהָנָאָ יִתְּ
בְּגַנְגָאָ וְתִתְּזַהְקָאָ פְּזַדְקָמָךְ : כְּטַ לְּאָ
אֲפְרִיכְיִינְוֹן פְּזַדְקָדָךְ בְּשָׂתָא חְדָא רִילְמָאָ
פְּהָיָ אֲרַצָּא אַרְנָא וְתִסְנֵי עַלְלָ חִוְתָּ בְּנָא :
לְ זַגְירָ וְזַגְירָ אֲפְרִיכְיִינְוֹן פְּזַדְקָדָךְ גַּזְ
רְתִסְנֵי וְתִסְנֵן יִתְּאָרְצָא : לְאָ וְאֲשֶׁר יִתְּ
תְּחֻמָּךְ מִיּוֹאָדְרָסָה וְעַדְיִמְאָ דְּפָלִישָׁתָא
וּמִפְרְבָרָא צְדִינְהָרָא פְּרָתָא אָרִי אַמְסָרְבִּיבָּכָן
נִתְחַבְּבָא אֲרַעָא וְתִרְכְּבִּינְוֹן פְּזַדְקָמָךְ : לְגַדְאָ
תִּמְבְּרָרָהָן וְלַעֲזָהָן קָיִם : לְגַדְאָ
נִתְבּוֹן בְּאָרְצָא דִּילְמָא תִּבְיָוָן נִתְדָּקָמָאָ
תִּפְלָחָה יִתְּפַעַתָּהָן אֲבִירְיוֹן לְךָ ? מְקָלָא :
אָ וְלִמְשָׁה אָמַר סָק קְנִסְתָּא אַתְּ וְאַהֲרֹן
נְדָבָן אֲבִיהָוָא וְשְׁבָעֵנוּ מְסָבִי יִשְׂרָאֵל וְחַסְדָּנוּ
מְרַחְיקָ : בָּ וַיַּקְנֵבָ מְשָׁה בְּלִיחְדוֹהִי לְקָרְבָּן
יְיָ וְאִיןָן לְאָ יִקְרָבָן וְעַפְאָ לְאָ יִסְקֹוּ גְּמִיהָ
זָ וְנַאֲקָא מְשָׁה וְאַשְׁתַּעַלְעַפָּא יִתְּכָלָ-
פְּתַחְמָא דִּין וְתִכְלִילְדִינָא וְאַתְּבוּ בְּלִיעָפָא
קְלָא תְּדָרְעָמָרוּ בְּלִהְרָבָנִים אֲשֶׁר-דָבָר
נְעָבֵיד

יהוה ר'ש'

משכלה . הַהָּ תְּעַפֵּת רְזִיזָ : מְשִׁבְלָה . מְפַלֵּת נְפִילָה לוֹ קוֹנְתָה תְּכִיס קְרִוִים אַעֲכָלָה : (ב') וְחַמּוֹתָי . כְּמוֹ וְסִמְעוֹת
וְתִרְגּוֹנוֹת וְחַזְקָתָן . וְנִכְנָה כְּלָמָד מִלְּאָה כְּכָל חֹתֶת חַדְרָנוֹת סְנוּטָן חֹתֶת כְּכָבָן
וְוַיְגַנְעָנָה לְתִסְתְּחִיתָן וְנוֹקְדָמָלָהָן סְנוּטָן מִזְמָנָה כְּבָנָה
וְוַיְגַנְעָנָה לְתִסְתְּחִיתָן וְנוֹקְדָמָלָהָן (ישעיה כ"ח) וְנוֹמָס גְּלָגְלָלָהָן . וְסִכְמָתִים
סִתְתָּלָה . דְּלֹתִי וְגַנְזָרָת (ישעיה י"ט) דְּלֹתִי וְחַרְבוֹן . (שם סמ"ט) עַל כְּפָסִים חַקּוֹתָן גַּנְזָרָת (שופטיה) אַקְרִיקָה (שם סמ"ל א"ג)
אַתְּ יִרְנְתִּי גַּנְזָרָת (אוֹבָב) רַנְןָ עֲבוֹלִים וְזַהֲמָתָן וְחַמּוֹתָי וְלַקְטָל וְעַמְעָה כָּתוּ . שְׁלָמָנוּ וְתִרְחָתָה יְהָיָה חָזָה עַל כְּפָסִים
וְלֹא מִסְפָּלָה וְלֹא מִסְפָּר לְעַמְּם אַתְּ בְּלִהְרָבָן
יְהָוָה וְאַתְּ בְּלִילָה-הַמְשִׁפְטִים וְלֹעֵן כָּל הָעָם
קוֹל אַחֲרָל וְעַמְּרוֹן כְּלִילָה-הַרְבָּנִים אֲשֶׁר-דָבָר
לְבִזְקָ

שמות כג כ ר' משפטים

אַתְּכִלְזַחַלְמָם אֲשֶׁר טְבָא בְּהָמָם וְגַמְתִּי אֶת-כָּל-
אַבְנָף אַלְיָךְ עַרְפָּ : כְּחַ וְשְׁלַחְתִּי אֶת-
הַקְרָאָה לְפָנֶיךָ וְגַרְשָׁה אֶת-הַחֲזִיעִי אֶת-הַבְּגָעָן
וְאֶת-הַחֲמִיעִי פְּלַפְנִיקָה : כְּטַ לְּאָגְרַשְׁטָו
מְפַנְּךָ בְּשָׁנָה אַחַת פְּרִקְתִּיהָ הָאָרֶץ שְׁמַקְתָּה
וְרַבָּה עַלְיָה מִתְּשָׂדָה : לְ בְּגַעַט מִעַט
אֲגְרַשְׁטָו מְפַנְּךָ גַּד אֲשֶׁר תְּפָלָה וְגַחְלָתָה אֶת-
סְאָרָץ : לְאָ וְשְׁעַן אֶת-גְּבָלָךְ מִים-סְוּסָרָ-
יְסָם פְּלַשְׁתִּים וְמְפַרְבָּר עַד-הַשְּׁמָרָה בַּיְן אַטְעָן
בְּיוֹרָכָם אֶת יְשָׁבֵי הָאָרֶץ וְגַרְשַׁתְּפָנוּ מְפַנְּךָ :
טְזַהְזָה צָגָר לְבָב לְאֶחָדָה תְּלָהָם וְלְאֱלֹהִים בְּרִיתָה :
מְזַהְזָה צָגָר לְבָב לְאֶרְצָה פְּזַדְקָמָךְ אֶת-
לְיִי כִּי תְּגַבְּרָ אֶת-אֱלֹהִים קִידְמָה לְפָ
לְמוֹקָשָׁ : פ

כ ר אָ וְאַל-מְשָׁה אָכְרָ עַלְהָ אַל-יְהָוָה אַתָּה
וְאַהֲרֹן נְגָב וְאַבְיָהָוָא וְשְׁבָעֵנוּ מְסָבִי יִשְׂרָאֵל וְחַסְדָּנוּ
וְחַשְׁתְּוֹתָהָם מְרַחְקָ : בָּ וְגַנְעָשָׁ מְשָׁה לְבָהָר
אַל-יְהָוָה וְהָם לְאַיְשָׁוּ וְהָגָם לְאַיְצָלוּ עַמּוּ :
גָּ וְעַבָּא מְשָׁה וְיִסְפָּר לְעַמְּם אַתְּ בְּלִהְרָבָן
יְהָוָה וְאַתְּ בְּלִילָה-הַמְשִׁפְטִים וְלֹעֵן כָּל הָעָם
קוֹל אַחֲרָל וְעַמְּרוֹן כְּלִילָה-הַרְבָּנִים אֲשֶׁר-דָבָר

יהוה ר'ש'

משכלה . הַהָּ תְּעַפֵּת רְזִיזָ : מְשִׁבְלָה . מְפַלֵּת נְפִילָה לוֹ קוֹנְתָה תְּכִיס קְרִוִים אַעֲכָלָה : (ב') וְחַמּוֹתָי . כְּמוֹ וְסִמְעוֹת
וְתִרְגּוֹנוֹת וְחַזְקָתָן . וְנִכְנָה כְּלָמָד מִלְּאָה כְּכָל חֹתֶת חַדְרָנוֹת סְנוּטָן חֹתֶת כְּכָבָן
וְוַיְגַנְעָנָה לְתִסְתְּחִיתָן וְנוֹקְדָמָלָהָן סְנוּטָן מִזְמָנָה כְּבָנָה
וְוַיְגַנְעָנָה לְתִסְתְּחִיתָן וְנוֹקְדָמָלָהָן (ישעיה כ"ח) וְנוֹמָס גְּלָגְלָלָהָן . וְסִכְמָתִים
סִתְתָּלָה . דְּלֹתִי וְגַנְזָרָת (ישעיה י"ט) דְּלֹתִי וְחַרְבוֹן . (שם סמ"ט) עַל כְּפָסִים חַקּוֹתָן גַּנְזָרָת (שופטיה) אַקְרִיקָה (שם סמ"ל א"ג)
אַתְּ יִרְנְתִּי גַּנְזָרָת (אוֹבָב) רַנְןָ עֲבוֹלִים וְזַהֲמָתָן וְחַמּוֹתָי וְלַקְטָל וְעַמְעָה כָּתוּ . שְׁלָמָנוּ וְתִרְחָתָה יְהָיָה חָזָה עַל כְּפָסִים
וְלֹא מִסְפָּלָה וְלֹא מִסְפָּר לְעַמְּם אַתְּ בְּלִהְרָבָן
יְהָוָה וְאַתְּ בְּלִילָה-הַמְשִׁפְטִים וְלֹעֵן כָּל הָעָם
קוֹל אַחֲרָל וְעַמְּרוֹן כְּלִילָה-הַרְבָּנִים אֲשֶׁר-דָבָר
לְבִזְקָ

קְרִיטִים . (סִוְתָה לְוָ) וְכַלְעָה לְעַבְדָה אֶת-סִירְדָן וְחַתִּי וְגַנְגִילָס לְרַקְפִּינְזָעָר

יהוה נעשה : ר' ניקתב משה את כל דברי נubit : ר' זכתב משה ית כל-פנתמי כי ואקדמים באפרה ובנה מרבה בשפולי טורא ומרתי עשרי קמן לדתינו גסר שבתיא דישראל : ה' ושלוח ית בוקרי בני ישראל ואסיקו עלון ונכיסו נכסת קידשין קדרם תורין : ו' ונסיב משה פלנויות דמא ושי בבורקנא ופלנויות דמא ורין על פרבחא : ז' ונסיב ספרא דקניא וקניא קרטס גמא ואמרנו כל די מליל יי נubit ונקייל : ח' ונסיב משה ית דמא וינק עלי-פרבחא לבפנא עיל-עפא ואבר והא דמא-דקניא דגער יי עמקון על כל-פנתמי האילין : ט' וסליק משיח ואחרן נרב ואביהוא ושכיגין מסבי ישראל : י' וחו ית יקר אללה דישראל ותחות כורסי-זקירה בעובנו לאבן טבא וכטחוי שמייא לברידו : יא' ולניבורבי בני ישראל לא הנה גנא שלח ותוו ית-זקירה דין והו-תנו-בקורגניהון דאיתקלו ברכנא באילו אבלין ושותן : ואמר

דש"

את כל דבריו ה'. מזות פרישך ונגילה : ואת כל המפטומים . (מכילאה בפ' יתרו) ז' מזות סנטו וכי נט . וכתוב וכוכב וחס ופרה לודינה ולינן סאנטו נקס במדרה : (ר) יכטב משה . (מכילאה) מכרלתת וגדעתן תיריך וכוכב מזות . (מכילאה) ייחלוק טלחן כל במריך : וישבס בברך . כחיאס כסין : (ה) אה גער . סכירות : (ו) יוקח כבשה חזיה הדם . (ובחים צו) ייחלוק טלחן כל חלוקה : בגוננות . טטי חוניות לזרק הנגידים העגולים וחתק כהנידם עליונים לדמות חזיה (ברחותית) ומכלון לחהר רוכתינו סנטונו אסיטינו לבחרית כחילא לטבילה וסוחת דמיון ערוץ צוחה גמל טבילה : (ז) ספר ההבריה . ובריחת ועדין תורס ווילוות פנטונם חמיה : (ח) וירוק . ענן דלאה ותרבוניו וריך עלי מדקה לperfume : (ט) יוארות אלה ישראל . נסתכלו יוכט גנטות ותהיינכו מיאס הלא פטל רג'ה קק' כה' פטרכ' שמחת תורה וגמtain לנדזוחיכיו עד יום קנטהינן . ובוקינס עד יס' סעט כחלהוניכים ופצעין בס' איז' זעלכל קפוד' מזנה קק'יס סכימטא : כמעשה לבני הספир . (סוטה יב) סיל'תיה למני' סעט ספוג' נוכור דרטן עלי שרול פז' זונענדים חמגטה לבנץ : וכעצעס השפ'ם לטוור . זונענדים זירוחז' לבנץ : לא שלוח ידו : מל'

באר רחובות רקווקי דש"

ווערט טר'ין) למועד זה לאון ספיקא כי לאו תעכוד כהלייס לן לוווקה لكن הרטור כרא' לאו כי לאומטען כהוקס אסרו לפון זוד'ין : ונד זלח קצ'ה כתקייניין דמנת כי חייכ' יונחאת רקלד לאונט יה דנמא חלט דביה וכלה מיטה מלט כי כווקס הדר אס' תעינ' אונטה לאונט נוכן קחוור זונען לוי ור' נז' לוי' מלט יה סיל' כטוח מלט יה ומג'נו לרווכ' דיקלה לא טוממת כהוקס חדר לוי' א' דרכ' לא סורק לרבינג לאונט :

געבי : ז ריבת משה היה פתגמיון כי ואקדיס בצפרא ובנה מורה בשׂוֹלִי טורא ותריסר יקנו לתקיריסי שבטי
ישראל : ה ושביר היה בוקרי בני ישראל ארום עד ההיא שעקה הוות פולחנא בבורכיה דעתך רון לא איתעביד
בשבו ומנא ועדך רון לא אתחיהיב בחומטא לאחריו אשפקי עלוונו ניקפת קדרשין קדרם יי' תוריין : ו' ונסיב כשרה
פלנות אדם ניכסא ושי' בדורקיא ופלגות אדרם ניכסא זבר עיל מירבחה : ז' וטב ספרא דקיקיא דאונריה וקלה
קדם עמא ואקרו כל פתגמיון רמליל יי' גבעדי ובקביל : ח' ונסיב משה היה פלוגה דב' דרכ' בדורקיא זברק
לכקריא על עמא ואמר הא דוי אבם קיימא וגוי : ט' וליק משה ואחרו גרב ואביהרא ושוכני קסב ישראלי :

ויקפר נדב ואביהוא היה עיניהם וחמו ית איקר אלה
ישראל וחותה ציפרין דריליו דטיען פחוות כוונסיה
ה' בעופר אבן פערין כדרב שערורא דשעדרו מאראי
ית בני ישראל בטינה ובלבנין והוו בשייא בטישן ית פינא

עם גבריהם בתה פטע ויבא פונקיה בעברתא ואפיקת ית ערברא ואחבטש עם טינא נחת גבריאל ועבר מינוח לביבנתא
ואסקה לשמי ברוקא ואתקנית גילולק החות אפשרין דקוריה עלמא זוהה כי בעופר אבן טבא וזה קהוק שפר
שמעיא בערין בון ענניא : יא רלה נרב ואביהרא עיליכיא שביביא לא שבר מוחהה בההיא שעטה ברם
אנטנרא להו ליש פטניא לאשלא מוקה לאסערא געל'הו וחמו ית אקר شبינהה ג'י' גתינו בדורגהו דאתקקל
ברעה

רישב'ם

ג' אל הכרפֶל חדר זס כללזיט ווילער ס' אל טאה כה תלחמר . כל כפרתיות כללו עד כהן אל כי יאלל בוס שאמנו עארט
פדרים . אל מזח חדר למדו כסעת דרידתו כו כיוס עלה אל ס' ליחר מטה והדרן וגומרות כ' זייד ייד זונה וספער גטס את כל
דרי ס' גנו ומח'כ ייד ולטוח כה' מזח וקריב קרכט וכו כויס מזח וקריב סגנון דפס גטס וגורוד . אל ופה לזר מלך
טה אל ס' מלעל כתוב אלי כמ' לפנינו אלי כהה : (ד) לאגד פולס נטרלו כיקום הסירות ס'
(e) את נער כיירות כבודות : (ז) ספר הבהיר . דרכ' ליזעלה ויתומ' גזע : גזע מה צויח ונסמץ
מה צ'לינו עוד גולן ולבד נקדים : (ז) וירלו את אללי יאלל . כען ורחתת חת לחויז : לפנ' לוכן : וכגנ' מולה
כחו חלומו עס' פונסינס : לטפלן כהסיטים ברור כלע עננ' : (ט) אלל צ'לי זקי יאלל צ'לה ה' ידו . ה' פ' שר'ו את
אללי יאלל אל צ'לה קא'ס ידו . ה' פ' שר'ו את אללי וסדר אל כה' כבלע חת סקד' וווטו . וכן כלחס' בית ספק כירלה אחלרין
ס' . וכחסה (רכ'נו) כי ריש מאנטן וכהן קלק לאס פק'ה כבוד וויפני כיריות נרא לאס פק'ה כבוד כבירת צ'נ' כהרים
ה' מער כינ' גנורים כתה . וכח' נס כיוס געוו'ה כתה ס' חת מכרסם כרית וגוי' וכן לפנינו ככחות כרית פרשת כי תשא וווקיג
חת

מביל ל' יוסי

ועוד למה אמר כמעשה היל' לכתראח לבנה הספרון
הנכו כ' הוא טנרטה לבנה בכה' פג'ליסיה ח'שבת ס' יט
מינות תשקה והנטה לבית הספר
א' כה' ספר שראה יהוזקאל ודעת הדרש בוהה הדרך
שרואדנות לבנה תחת רהי' כסא הכבוד לראות ולרוכז
עור מה שיזבר' או פרישו געשה מזוחה עשה והשיטע
במוחת אתחעה שהם בשמי'ה ובקלה לבכ' קווד' יעמ'ע
הארם אחר בר' קייל בשוש סכה : (ז) (לבנת הספרון)
פרשר' יונה כי' לבנת הספרון שמ' לוב' הספרון ואמר
היאן כי' הס' ר' לב' ואמר שזו שקורין כלעז'רישט אל'
ובמדרש מעשה באדם אחד שיחלן לממור ספר ברומי אל'
הלווק ע'ם לברו אקחנו נהנו על גב' האחד והתחול בכתה
על'ו בפטיש ובקע חסודונא לא' חפטיש והסתירה עמוד במקומו
ולפ' זה הבדרש רוא האמן קורין לה דאמנט' וזה לבנה
זוכה . ולג' פ' פריש' יהערן אללו במראה . וראב' עכבר
בפריש' כירס'ר אדרום והעד ח'וכ'ה אדרום עצם כפנינים
ספר גורתס והטעס כפול כמושג'ו ריה משלא צחו מחלב .

כ' (ז) (אגונות) . הם
המזרקיס : ונקרוי כן עפני אס' ענוליס
(ז) (נעשה) . פירוש תנ'ס אגן סקסר :
געשה מה ששמעו גונשטע
הארם אחר בר' קייל בשוש סכה : (ז) (לבנת הספרון)
פרשר' יונה כי' לבנת הספרון שמ' לוב' הספרון ואמר
היאן כי' הס' ר' לב' ואמר שזו שקורין כלעז'רישט אל'
ובמדרש מעשה באדם אחד שיחלן לממור ספר ברומי אל'
הלווק ע'ם לברו אקחנו נהנו על גב' האחד והתחול בכתה
על'ו בפטיש ובקע חסודונא לא' חפטיש והסתירה עמוד במקומו
ולפ' זה הבדרש רוא האמן קורין לה דאמנט' וזה לבנה
זוכה . ולג' פ' פריש' יהערן אללו במראה . וראב' עכבר
בפריש' כירס'ר אדרום והעד ח'וכ'ה אדרום עצם כפנינים
ספר גורתס והטעס כפול כמושג'ו ריה משלא צחו מחלב .

אונקלוס

יב ואמר יי' למשה סק לך כי לטו
נחו פון ואחן לך נתיו אבנא ואוכנא
ותפקודתא דכתבי לאלפיון : יג נכו^ר
טשה ויהושע משומשנה וסדייק משר
לטורה דאנגלו-עליה יקרואדרין :

יד ולפניא אמר אוריכוד-לנא הכא ע
דנחות לותוכון וזה אהרן וחור עמכון פון
דאית-ליה דינא יתקריב לך מיהון :

טו וסליק משה לטרור וחפה עננא ייח
טודא : טו ושרא יקרואדי ערד-טוף
הסני ויהפה עננא שיטא זומין זגדא למשה
ביזמא שביעאה מנו עננא : יז ויח
יקרא דע' בחיו-אשפא אכלא בריש טו
לעט בני ישראל : יח וצל משה במ
עננא וסליק לטרור נהנה משה בטונא
ארבעין זקמן וארבעין דילן :

פ פ פ

א ומילע יי' עס-משה ל' מיר :
ב מליל עס-בנין שלאל
ויפרשו גרטם אפרשותא פון בל-בנין
ויתרע לביה מסבון ית-אפרשותי : ג וו'
אפרשותא דמסבון מגהון דהבא וכספה
ונחשא

שמות כ ר כה מושפטים

שלח נרו גיהו את-האלים ניאבלו נישתו :
ס יב נאמר יהוה אל-משה עליה
אליה הכהה והיה-שם אתה ל' את-ליך
האבן ותורתה והפצעה אשר בחרב
לקורקס : יג בזקם משה זיהושע משרתו
וניגל משה אל-קר האלהים : יד ואל-
הוננים אמר שבוד-לנו בונה עד אשדר-נשוב
אליהם והנה אהרן וחור עפלס מיבעל
דברים ינש אלחים : טו וניגל משה אל-
מפטיר הגר ניקם הגנו אר-הקר : טו נישב
בקוד-יהוה ערד-קר סני ניבקה הגן ששת
ימים ויקרא אל-משה ביום השביעי מתחז
הגן : יז ומראת בכור יהנה באש אכלת
בראש הגר לעין בני ישראל : יח ונכנא
משה בثور הגן וניגל אל-הגר נתני משה
בבר ארבעים ימים ארבעים ליה :
ומפטידין הדר אעד היה אל-ירטוח בירמי ס' ל' ר' ק' ח'
עו' אל ספנ' חנ' ניסמן :

פ פ פ

כח א וילבר יהוה אל-משה לאמר :
ב דבר אל-בנין שלאל ויקחד
לי תרומה מאית כל-איש אשר ירבו לבו
מקחו את-תרומה : ג וואת התרומה
אשר דשי

שאי רחים לאטלא כהס יד : דחו אטה אל-הדים . דו טטכלן כובלגט שתק-הכילה-ותיא . כ-הדרש ענוקו וונקנום
תרנסק . האיל-לוז גודלים כהו (ישעה מא) מוחיל-הקרתין . (יזהקל מא) ע-החל
ליא . (יב) דאמיר ה' אלמשה . לאחר מאן תורס : את להוה האבן והתורת
זהמצואה אשר בתבתי להורותם . כל זע מיהות זעל זבדה וו' זבדה פירע בחרכות צידן
זכר זבדה ערונות כתלייתו : יג זעם משה ויהה עטדו . נחישת עת-הדרש כל-הדרש . להו זבדה זבדה זבדה
זבדה זבדה ערונות כתלייתו : זע זעם משה ויהה עטדו . נחישת עת-הדרש כל-הדרש . להו זבדה זבדה זבדה
בב כל-י' ים עק מני זערת מטה יטפער טהו עטת קל-סבב זערת גדר-הדרש זערת זבדה זבדה זבדה
גנפטו